

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

СПРАВА «СИТНИК ПРОТИ УКРАЇНИ» (CASE OF SYTNYK v. UKRAINE)

(Заява № 16497/20)

РІШЕННЯ

Ст. 6 (кримінальний аспект) • Справедливий розгляд справи судом • Безсторонній суд • Серйозні недоліки в провадженні у справі про адміністративне правопорушення призвели до визнання винним високопосадовця антикорупційного бюро за одержання подарунків (відпочинку) • Національні суди не розглянули аргументи сторони захисту щодо достовірності вирішальних показань свідків сторони обвинувачення • Ігнорування показань свідків сторони захисту • Свавільний розподіл тягара доведення позбавив заявника будь-якої практичної можливості ефективно оскаржити висунуті проти нього обвинувачення • Об'єктивно виправдані побоювання щодо безсторонності судді першої інстанції у зв'язку з його можливою залежністю від протилежної сторони • Апеляційний суд не виправив ситуацію, пов'язану з необґрунтованою відмовою судді першої інстанції заявити про самовідвід

Ст. 8 • Приватне життя • Оприлюднення інформації, що ідентифікує заявника, з описом складу відповідного правопорушення та обраного покарання у загальнодоступному Єдиному державному реєстрі осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення протягом невизначеного періоду • Оскаржуваний захід серйозно зашкодив професійній та соціальній репутації заявника • Ст. 8 застосовна • Національні органи влади не навели відповідні та достатні підстави • Подальше перебування імені заявника в реєстрі позбавило його будь-яких засобів захисту від нападів на його моральну та професійну доброчесність • Оскаржуване втручання було непропорційним

Ст. 18 • Ст. 6 • Ст. 8 • Обмеження щодо недозволених цілей • Сукупність обставин, що вказують на переважачу приховану мету притягнення заявника до відповідальності, яка полягала в особистому нападі на його моральну та професійну доброчесність

Підготовлено Секретаріатом. Не є обов'язковим для Суду.

СТРАСБУРГ

24 квітня 2025 року

ОСТАТОЧНЕ

24.07.2025

Це рішення набуло статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції. Його текст може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Ситник проти України»

Європейський суд з прав людини (П'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

Маттіас Гуйомар (*Mattias Guyomar*), Голова,

Марія Елосегі (*María Elósegui*),

Гільберто Фелічі (*Gilberto Felici*),

Андреас Зюнд (*Andreas Zünd*),

Діана Сирку (*Diana Sârcu*),

Катержіна Шімачкова (*Kateřina Šimáčková*),

Микола Гнатовський (*Mykola Gnatovskyy*), судді,

та Мартіна Келлер (*Martina Keller*), заступник Секретаря секції,

з огляду на:

заяву (№ 16497/20), яку 07 квітня 2020 року подав до Суду проти України на підставі статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) громадянин України, пан Артем Сергійович Ситник (далі – заявник);

рішення повідомити Уряд України (далі – Уряд) про скарги за пунктом 1 статті 6 та статтею 8 Конвенції, а також за статтею 18 у поєднанні зі статтями 6 і 8 Конвенції, а також визнати решту скарг у заяві неприйнятними;

зауваження сторін;

після обговорення за зачиненими дверима 18 березня 2025 року постановляє таке рішення, що було ухвалено у той день:

ВСТУП

1. Справа стосується стверджуваної несправедливості провадження у справі про адміністративне правопорушення щодо заявника, високопосадовця у сфері боротьби з корупцією, внаслідок чого його самого було визнано винним у вчиненні адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, та надалі його ім'я було включено на невизначений строк до загальнодоступного реєстру корупціонерів. Заявник висунув скарги за пунктом 1 статті 6 та статтею 8 Конвенції у зв'язку з цим. Крім того, посиляючись на статтю 18 у поєднанні зі статтями 6 і 8 Конвенції, він скаржився, що зазначене провадження та вжиття подальшого заходу були зумовлені неналежними прихованими мотивами.

ФАКТИ

2. Заявник, пан Артем Сергійович Ситник, є громадянином України, який народився в 1979 році та проживає у м. Бровари. В Суді його представляли пан Н.С. Кульчицький та пан М.В. Бем, юристи, які практикують у м. Київ.

3. Уряд представляла його Уповноважений, пані Маргарита Сокоренко з Міністерства юстиції.

4. Факти справи можуть бути узагальнені таким чином.

I. ДОВІДКОВА ІНФОРМАЦІЯ

5. У квітні 2015 року заявник був призначений на посаду Директора Національного антикорупційного бюро України (далі – НАБУ), центрального органу виконавчої влади, уповноваженого, зокрема, розслідувати твердження про корупційні діяння високопосадовців держави.

A. Стверджуване відповідне розслідування та перевірки, проведені НАБУ

1. Стосовно сина Міністра внутрішніх справ України

6. У березні 2016 року НАБУ порушило кримінальне провадження за фактом стверджуваної розтрата бюджетних коштів у великих розмірах посадовою особою Міністерства внутрішніх справ України, і така розтрата, як стверджується, відбулася за безпосередньої участі сина тогочасного Міністра внутрішніх справ України. Зокрема, розслідування стосувалося закупівлі для потреб міністерства тисяч, як стверджується, неякісних рюкзаків за завищеними цінами, договір щодо яких було укладено з підприємством, яке, як стверджується, було пов'язане з родиною міністра.

7. У жовтні 2017 року НАБУ затримало сина Міністра внутрішніх справ України після обшуку в його будинку.

8. Міністерство внутрішніх справ України різко розкритикувало НАБУ у зв'язку з цією справою. На своєму вебсайті воно зазначило, що розслідування було «політичним, а не юридично обґрунтованим».

9. Коментуючи події для медіа, Міністр внутрішніх справ України назвав причетних осіб «мерзотниками».

10. У липні 2018 року Спеціалізована антикорупційна прокуратура закрила кримінальне провадження у зв'язку з браком доказів.

2. Стосовно Генерального прокурора України

11. У жовтні 2016 року НАБУ оголосило про «аналітичну перевірку» щодо твердження про корупцію, пов'язаного з родиною Генерального прокурора України. Подальша інформація у зв'язку з цим невідома.

В. Повідомлення про конфлікти між НАБУ та Генеральною прокуратурою України

12. Як відомо з повідомлень різних медіа, у серпні 2016 року Генеральна прокуратура України (далі – ГПУ) затримала декількох працівників НАБУ під час проведення ними певних негласних слідчих дій. Попри заперечення наявності будь-якого конфлікту між двома установами, їхні керівники публічно обмінялися обвинуваченнями у незаконних діях.

13. У вересні 2018 року Генеральний прокурор України зазначив на пресконференції про триваючу підготовку до розслідування за обвинуваченнями у розголошенні заявником таємниці досудового розслідування у непов'язаній справі.

С. Спроба внесення змін до законодавства, спрямованих на спрощення процедури звільнення Директора НАБУ

14. У грудні 2017 року до Верховної Ради України було внесено законопроект, який мав на меті надати Верховній Раді України можливість звільняти Директора НАБУ¹ без вимоги наявності негативного висновку незалежного аудиту (обов'язкова умова для такого звільнення згідно з чинним законодавством). Законопроект зрештою був відкликаний, як повідомляється, під тиском міжнародних антикорупційних організацій.

Д. Кримінальне провадження щодо заявника та пов'язані з ним події

15. 14 березня 2019 року ГПУ порушила кримінальне провадження за твердженнями про розголошення заявником таємниці досудового розслідування. Подальша інформація у зв'язку з цим відсутня. Відомо лише, що друг заявника, Н., був допитаний як свідок, і згадка ним участі в організації відпочинку для родини заявника вважалася підставою для подальшого розслідування.

16. В результаті, 23 квітня 2019 року Н. допитали щодо цього конкретного питання. На запитання слідчого, чи підтримував він свої попередні твердження, він відповів ствердно². Н. сказав, що він розмовляв із заявником про рибальське та мисливське господарство «П.-С.» як привабливе місце для відпочинку, а також, що у нього був родич К., який товаришував з керівництвом цього господарства. Заявник, як стверджується, попросив Н. допомогти йому в організації

¹ А також керівники Спеціалізованої антикорупційної прокуратури та Державного бюро розслідувань.

² Інформація чи документи щодо цих тверджень або їхнього змісту відсутні.

відпочинку там для його родини та друзів, на що Н. погодився. Згідно з твердженнями Н., саме його родич К. подбав про оплату проживання, а Н. згодом повернув йому ці кошти. Н. сказав, що йому було некомфортно просити заявника відшкодувати йому витрати. Слідчий вказав, що, як раніше зазначив Н., заявник п'ять разів у період з 2017 до 2019 роки відпочивав у господарстві, і щоразу Н. платив близько 100 000 українських гривень (далі – грн)³ з власної кишені на покриття усіх витрат. Н. стверджував, що, окрім оплати проживання, він також купував різні продукти харчування, напої, дитячі іграшки та інші речі для заявника та інших членів групи. Він також стверджував, що хоча зазвичай заявник та його друзі готували їжу самостійно, заявник іноді просив Н., щоб працівники господарства приготували їжу, і це Н. покривав своїм коштом через родича. Н. не зміг вказати розмір витрат, які він, як стверджується, поніс, але оцінив їх приблизно в 100 000 гривень щоразу, як заявник перебував у господарстві.

17. Наведений вище протокол допиту свідка був переданий медіа «джерелом у правоохоронних органах». Він був широко висвітлений медіа, які переважно наголошували на сумах, як стверджується, витрачених Н. на «розкішний» відпочинок заявника.

II. ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ЩОДО АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ СТОСОВНО ЗАЯВНИКА

18. 10 травня 2019 року ГПУ передала пов'язані з допитом Н. матеріали (див. пункти 15 і 16) до Національної поліції України, зазначивши, що обставини справи могли свідчити про вчинення адміністративного правопорушення⁴ згідно зі статтею 172-5 Кодексу України про адміністративні правопорушення (тобто порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків окремими категоріями державних службовців – див. пункт 45).

19. Того ж дня Генеральний прокурор України зробив заяву медіа, що, як вбачалося, заявник «за свій відпочинок, а також за відпочинок ще однієї сім'ї своїх друзів, забув оплатити достатньо великі суми».

20. 17 травня 2019 року слідчий відділу протидії корупції Департаменту захисту економіки Національної поліції України допитав Н. Той зазначив, що заявник разом зі своєю родиною та друзями перебував на відпочинку у господарстві у такі два періоди: з 29 грудня 2018 року до 02 січня 2019 року (чотири дні) та з 08 березня до 10 березня 2019 року (два дні). Н. повторив свої попередні твердження, що його родич, К., організував та оплатив проживання, а

³ Еквівалентно приблизно 3 300 євро на момент подій.

⁴ Згідно з українським законодавством адміністративні правопорушення – це незначні правопорушення, які не тягнуть за собою кримінальної відповідальності.

Н. згодом повернув йому ці кошти. Проте Н. зазначив, що не пам'ятав точних сум, які він, як стверджується, повернув К. В ході цього допиту Н. не згадував про інші витрати, окрім витрат на проживання. На запитання слідчого, чи сплатив він 3 000 грн та 4 500 грн⁵ за оренду будинку для відпочинку заявника, його родини та друзів протягом двох зазначених періодів, він відповів ствердно. Цього разу Н. не згадував, що заявник перебував у господарстві у будь-які інші періоди.

21. 17 травня 2019 року слідчий також допитав К., який зазначив, що він справді організовував оренду будинку для відпочинку в господарстві протягом двох періодів на прохання Н. Згідно з твердженнями К. сплачені суми, які зрештою були повернуті йому Н., ґрунтувалися на 70% знижці, яку К. отримав завдяки своїм дружнім відносинам з директором господарства.

22. Також допитані того ж дня директор господарства та двоє його працівників загалом підтвердили наведену К. версію подій.

23. 05 липня 2019 року заявник надав слідчому письмові пояснення. Він стверджував, що, дізнавшись від свого товариша Н. про можливість відносно недорогого проживання в будинку для відпочинку в господарстві «П.-С.», він дійсно двічі звертався до Н. щодо такого проживання для себе та декількох друзів з їхніми родинами. Щоразу заявник та його друзі брали із собою продукти та самі готували собі страви. Заявник наголосив, що він повернув Н. повну вартість проживання, бо такою була усна домовленість між ними. Він стверджував, що інші люди, з якими він ділив орендований будинок, могли це підтвердити.

24. 12 липня 2019 року слідчий склав два протоколи про адміністративне правопорушення, в яких дійшов висновку, що заявник двічі одержував подарунки від Н. у супереччя Кодексу України про адміністративні правопорушення. Слідчий вважав встановленим, що Н. оплатив проживання у будинку для відпочинку в господарстві «П.-С.», яким заявник двічі скористувався безкоштовно. Посилаючись на загальну ціну на проживання у господарстві «П.-С.», слідчий встановив вартість проживання (далі – вартість подарунка) у розмірі 25 000 гривень⁶. Хоча не заперечувалося, що фактична загальна вартість проживання становила 7 500 гривень⁷ – враховуючи знижку у розмірі 70%, – слідчий зазначив, що ця знижка не була загальнодоступною та не застосовувалася до заявника. За відсутності будь-яких задокументованих доказів протилежного, слідчий встановив, що заявник ніколи не відшкодував Н. витрати на проживання.

⁵ Еквівалент приблизно 100 євро та 150 євро відповідно.

⁶ Еквівалент приблизно 840 євро.

⁷ Еквівалент приблизно 240 євро.

25. Справу було направлено до Сарненського районного суду (далі – Сарненський суд) для розгляду суддею одноособово. Вона була розподілена для розгляду на суддю Р.

26. ГПУ призначила одного зі своїх прокурорів для участі у відповідному судовому провадженні.

27. Під час перших двох засідань суддя Р. та його помічник називали заявника «правопорушником», доки заявник не зробив зауваження, що це було недоречно.

28. Заявник клопотав про відвід судді Р. у справі, стверджуючи про наявність підстав сумніватися в його безсторонності. Заявник стверджував, зокрема, що суддя Р. був залучений як свідок у кримінальному провадженні щодо колишнього прокурора, якого підозрювали в отриманні хабаря, як стверджується, з метою поділитися ним із суддею Р.⁸ Заявник доводив, що, оскільки прокуратура могла в будь-який момент змінити процесуальний статус судді у цій справі зі свідка на підозрюваного, її можна було вважати такою, що мала вплив на нього у справі заявника. На думку заявника, Генеральний прокурор України вже висловив упереджене припущення про вину заявника у своїй заяві медіа 10 травня 2019 року (див. пункт 19).

29. Суддя Р. відмовив у задоволенні зазначеного клопотання про відвід як необґрунтованого без будь-якого подальшого пояснення.

30. У своїх поясненнях, поданих до Сарненського суду, заявник повторив свою версію подій, раніше надану слідчому (див. пункт 23). Він стверджував, що Н. надав неправдиві показання працівникам прокуратури та поліції. На думку заявника, Н. міг зробити це під тиском. Зокрема, заявник зазначив, що 13 березня 2019 року (тобто невдовзі після другого відпочинку) Н. звернувся до органів державної влади з клопотанням про вилучення з офіційного реєстру відомостей про його судимість за злочин, скоєний в 2005 році. Заявник підкреслив, що це клопотання, можливо, зробило Н. вразливим до тиску з боку працівників прокуратури. Заявник наголосив, що, окрім тверджень Н., ніщо не свідчило, не кажучи вже про які-небудь докази, що він очікував або приймав будь-які подарунки або будь-які матеріальні чи нематеріальні блага, які прирівнювалися до подарунків. Заявник стверджував, що провадження у справі про адміністративне правопорушення щодо нього, яке супроводжувалося постійним поширенням неправдивої та перекрученої інформації з цього питання в медіа, було нічим іншим, як спробою його дискредитації з метою

⁸ Згідно з наданою Урядом інформацією це провадження завершилося ухваленням 29 вересня 2022 року вироку, яким відповідного колишнього прокурора було визнано винним у вчиненні шахрайства. Було встановлено, що хоча колишній прокурор отримав грошові кошти, які, як стверджується, мали бути передані судді Р. як хабар, він насправді мав намір залишити їх собі.

помститися за проведення розслідувань НАБУ щодо Генерального прокурора України та Міністра внутрішніх справ України.

31. Друзі заявника, П. і С., які разом зі своїми родинами проживали із заявником⁹ у будинку для відпочинку в господарстві, також подали пояснення до Сарненського суду. Вони підтвердили, що були свідками усної домовленості між заявником та Н. про відшкодування першим другому вартості проживання. П. і С. також засвідчили, що за домовленістю після відпочинку вони повернули заявнику свої частки витрат, і заявник зрештою повернув Н. повну вартість проживання.

32. Н. та його родич К. також були допитані в ході судового засідання. Ніхто з них не пам'ятав вартості проживання заявника під час його відпочинку в господарстві. Тоді як К. стверджував, що саме Н. здійснював оплату, Н. стверджував, що саме К. він згодом повертав кошти (не зазначивши точні суми). На запитання, чи знав він про ціни на проживання в господарстві, Н. відповів заперечно. Він також зазначив, відповідаючи на запитання заявника, що не мав до останнього фінансових претензій.

33. 06 вересня 2019 року Сарненський суд визнав заявника винним за усіма пунктами обвинувачення. Він обрав йому максимальне покарання: стягнення у вигляді штрафу у розмірі 3 400 грн¹⁰ та конфіскацію подарунка (його вартість була оцінена у 25 000 грн). Суддя постановив, що заявник не надав доказів, які б підтвердили відшкодування Н. витрат на проживання. Відповідні твердження П. і С. (див. пункт 31) були визнані такими, що мали невелику доказову силу, оскільки вони не були очевидцями остаточного розрахунку між заявником та Н. Крім того, суддя зазначив, що П. і С. були друзями заявника. Стосовно аргументу заявника, що будинок для відпочинку орендувало декілька родин, між якими були розділені всі витрати, Сарненський суд зазначив:

«... крім особи [заявника] інші особи не були замовниками вказаних послуг, а прийшли по запрошенню [заявника].»

34. Заявник подав апеляційну скаргу. Насамперед він стверджував про існування підстав сумніватися в безсторонності судді Р. У зв'язку з цим заявник повторив аргументи, викладені ним у клопотанні про відвід цього судді (див. пункт 28), і скаржився, що ці аргументи ніколи не були належним чином розглянуті. Заявник також вказав, що суддя Р. називав його «правопорушником» на ранніх стадіях провадження. Заявник також скаржився у своїй апеляційній скарзі, що суд першої інстанції не пояснив, чому він вирішив надати більше значення нечітким та суперечливим твердженням Н., які не підтримувалися жодними доказами, а не його власній версії подій, яку підтвердили

⁹ П. протягом обох відповідних періодів та С. лише протягом другого періоду.

¹⁰ Еквівалент приблизно 120 євро.

свідки. Заявник також доводив, що підхід суду до розрахунку «вартості подарунка» був свавільним. Він зауважив, зокрема, що ніколи не заперечувалося, що він проживав в орендованому будинку для відпочинку з друзями. Тому він вважав незрозумілим, чому Сарненський суд припустив, що він одноосібно мав все оплачувати. Крім того, заявник стверджував, що застосована до ціни на проживання *de facto* знижка помилково не розглядалася. Насамкінець він стверджував, посилаючись на свої попередні аргументи (див. пункт 30), що прокуратура мала достатньо можливостей чинити тиск на ключового свідка Н. Заявник повторив свою точку зору, що відповідне провадження було спрямоване на його дискредитацію з метою помсти у зв'язку з розслідуваннями, які стосувалися Генерального прокурора України та Міністра внутрішніх справ України.

35. 13 грудня 2019 року Рівненський апеляційний суд залишив постанову Сарненського суду без змін та підтримав його обґрунтування. Апеляційний суд не прокоментував сумніви заявника щодо безсторонності судді Р.

36. Невдовзі після цього на загальнодоступному онлайн-ресурсі Єдиному державному реєстрі осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення (далі – реєстр корупціонерів), було опубліковано таку інформацію щодо заявника: його прізвище, ім'я та по батькові; місце роботи та посада на момент вчинення правопорушення; короткий опис складу правопорушення та вид покарання¹¹.

III. ІНШІ ВІДПОВІДНІ ФАКТИ

А. Реакції на включення імені заявника до реєстру корупціонерів

37. Результати провадження у справі про адміністративне правопорушення щодо заявника та подальше включення його імені до реєстру корупціонерів отримали широке висвітлення в медіа в Україні. Особи, яких стосувалися розслідування НАБУ, часто публічно ставили під сумнів легітимність цих розслідувань та їхніх висновків, посилаючись на той факт, що Директор НАБУ сам був внесений до реєстру корупціонерів. Повідомлення медіа про подальший розвиток кар'єри заявника (див. пункти 40 – 43) також часто містили згадку про цей факт.

¹¹ Реєстр був недоступний громадськості з 24 лютого 2022 року до 04 вересня 2023 року. Після цього інформація про місце роботи та посаду на момент вчинення правопорушення більше не розголошувалася (див. пункт 52).

38. Після завершення провадження у справі про адміністративне правопорушення щодо заявника Міністр внутрішніх справ України опублікував у соціальній мережі «Твіттер» таке повідомлення:

«Начальник НАБУ, корупціонер з реєстру – шукає привід виправдати своє неоплачене пияцтво, звинувачуючи кого завгодно, крім себе. За своє життя я звик прощати дурнів. Так легше не занурюватися в їхній бруд...»

39. У Верховній Раді України було здійснено безуспішні спроби ініціювати внесення змін до законодавства з метою включення постанов про визнання винним у провадженнях у справах про адміністративне правопорушення до переліку можливих підстав для звільнення Директора НАБУ.

В. Подальший розвиток кар'єри заявника

40. Заявник обіймав посаду Директора НАБУ до закінчення строку своїх повноважень у квітні 2022 року.

41. 12 травня 2022 року його було призначено на посаду заступника Голови Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – НАЗК).

42. 03 червня 2024 року заявник звільнився з цієї посади.

43. 22 червня 2024 року його було призначено заступником директора Агенції оборонних закупівель.

ВІДПОВІДНА НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА

I. КОДЕКС УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

44. Стаття 9 визначає адміністративне правопорушення як протиправну та винну дію чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян або на встановлений порядок управління та за яку передбачена адміністративна відповідальність. Вона також передбачає, що адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені цим Кодексом, настає, якщо за своїм характером вони не тягнуть за собою кримінальної відповідальності.

45. Частина перша статті 172-5 передбачає штраф у розмірі від 100 до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян¹² з конфіскацією відповідного подарунка як стягнення за порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків,

¹² Як передбачено Податковим кодексом України, неоподатковуваний мінімум доходу – у випадку використання цього показника для розрахунку штрафів – становить (і становив на момент подій) 17 гривень (що еквівалентно приблизно 0,60 євро станом на вересень 2019 року).

застосовних до осіб, перелічених у пунктах 1 і 2 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції».

46. Стаття 39 Кодексу передбачає, що особи, піддані адміністративному стягненню, вважаються такими, які не були піддані стягненню за умови, що вони не вчинили нове адміністративне правопорушення протягом року з дня закінчення виконання стягнення.

II. ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ»

47. Як зазначено у статті 1, за корупційне правопорушення законом встановлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

48. Пункти 1 і 2 частини першої статті 3 містять широкий перелік осіб, на яких поширюється дія закону. Він включає різні категорії обраних та призначених державних службовців, чиновників, посади яких не належать до державної служби, але належать до посад в державних підприємствах або які надають державні послуги, певні категорії військовослужбовців та студентів, представників громадських організацій або навчальних закладів, а також членів конкурсних або дисциплінарних комісій.

49. Відповідна частина статті 23 у редакції, чинній на момент подій, передбачала:

Обмеження щодо одержання подарунків

«1. Особам, зазначеним у пунктах 1, 2 частини першої статті 3 цього Закону, забороняється безпосередньо або через інших осіб вимагати, просити, одержувати подарунки для себе чи близьких їм осіб від юридичних або фізичних осіб:

1) у зв'язку із здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;

2) якщо особа, яка дарує, перебуває в підпорядкуванні такої особи.

2. Особи, зазначені у пунктах 1, 2 частини першої статті 3 цього Закону, можуть приймати подарунки, які відповідають загальноновизначеному уявленню про гостинність, крім випадків, передбачених частиною першою цієї статті, якщо вартість таких подарунків не перевищує один прожитковий мінімум для працездатних осіб, встановлений на день прийняття подарунка, одноразово, а сукупна вартість таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року, не перевищує двох прожиткових мінімумів, встановлених для працездатної особи на 1 січня [відповідного] року.

Передбачене цією частиною обмеження щодо вартості подарунків не поширюється на подарунки, як:

1) даруються близькими особами;

2) одержуються як загальнодоступні знижки на товари, послуги, загальнодоступні виграші, призи, премії, бонуси...»

50. Як передбачено статтею 56, кандидати на посади, що «передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища», а також посади з підвищеним корупційним ризиком, підлягають спеціальній перевірці, яка включає перевірку НАЗК наявності імені кандидата в реєстрі корупціонерів. Як вбачається, подальша оцінка результатів спеціальної перевірки здійснюється на розсуд відповідного органу. Посади Директора та заступників Директора НАБУ, а також Директора та заступників Директора НАЗК перелічені серед посад, що «передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища».

51. Стаття 59 передбачає, що стосовно осіб, яких притягнуто до кримінальної, адміністративної, дисциплінарної або цивільно-правової відповідальності за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, до реєстру корупціонерів вносяться такі відомості: прізвище, ім'я та по батькові; місце роботи та посада на момент вчинення правопорушення; склад правопорушення; та вид покарання. Ця інформація є відкритою для безоплатного цілодобового доступу. НАЗК є органом державної влади, відповідальним за регулювання процедур створення та ведення реєстру корупціонерів.

52. Після збройного нападу Російської Федерації на Україну 24 лютого 2022 року НАЗК обмежило доступ до реєстру. Згодом, 04 вересня 2023 року, загальний доступ до реєстру було відновлено, за винятком інформації про місце роботи та посаду осіб на момент вчинення правопорушення.

III. ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ»

53. Пункт 5 частини другої статті 19 забороняє вступ на державну службу будь-якій особі, що була піддана адміністративному стягненню за корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення протягом трьох років з дня набрання відповідним рішенням суду законної сили.

IV. ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО НАЦІОНАЛЬНЕ АНТИКОРУПЦІЙНЕ БЮРО УКРАЇНИ» (ДАЛІ – ЗАКОН «ПРО НАБУ»)

54. Частина четверта статті 6 містить вичерпний перелік підстав для звільнення Директора НАБУ. Хоча обвинувальний вирок у кримінальному провадженні, який набрав законної сили, є однією з таких підстав, відсутнє посилання на постанову суду про визнання Директора винним у вчиненні адміністративного правопорушення.

V. ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ УКРАЇНИ НА 2019 РІК»

55. Стосовно відповідних сум, застосовних для розрахунку вартості подарунків за частиною другою статті 23 Закону України «Про запобігання корупції» (див. пункт 49), стаття 7 Закону України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» встановлювала такий прожитковий мінімум для працездатних осіб у 2019 році: 1 921 грн – з 01 січня 2019 року, 2 007 грн – з 01 липня 2019 року та 2 102 грн – з 01 грудня 2019 року.

VI. ПОЛОЖЕННЯ НАЗК «ПРО ЄДИНИЙ ДЕРЖАВНИЙ РЕЄСТР ОСІБ, ЯКІ ВЧИНILI КОРУПЦІЙНІ АБО ПОВ'ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ ПРАВОПОРУШЕННЯ»

56. Серед цілей ведення реєстру у пункті 3 Розділу I (далі – Загальні положення) зазначено:

«2) забезпечення в установленому порядку проведення спеціальної перевірки відомостей стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком;»

57. Пункт 8 Розділу II (далі – Формування та ведення Реєстру) передбачає такі підстави для вилучення відомостей з Реєстру осіб, що вчинили корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення:

- 1) ухвала суду про скасування вироку, [яким особу визнано винною];
- 2) винесення виправдувального вироку;
- 3) відновлення пропущеного строку на апеляційне оскарження;
- 4) скасування постанови про накладення адміністративного стягнення за корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення;
- 5) розпорядчий документ або судові рішення про скасування розпорядчого документа про накладення дисциплінарного стягнення; та
- 6) безпосередня участь відповідної особи з 24 лютого 2022 року до припинення або скасування воєнного стану у заходах, необхідних для забезпечення оборони України у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації.

VII. ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ПОЛІЦІЮ»

58. Відповідна частина статті 1 передбачає:

РІШЕННЯ У СПРАВІ «СИТНИК ПРОТИ УКРАЇНИ»

«2. Діяльність [Національної поліції] спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України згідно із законом.»

ПРАВО

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 1 СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ

59. Заявник скаржився за пунктом 1 статті 6 Конвенції, що провадження у справі про адміністративне правопорушення щодо нього було несправедливим, а суд першої інстанції не був безстороннім. Відповідна частина пункту 1 статті 6 передбачає:

«Кожен має право на справедливий ... розгляд його справи ... незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, ... який... встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення.»

A. Прийнятність

60. Уряд визнав застосовність кримінального аспекту пункту 1 статті 6 Конвенції у цій справі. Проте він стверджував, що відповідне провадження у справі про адміністративне правопорушення мало дуже незначний вплив на професійне чи особисте життя заявника. У зв'язку з цим Уряд посилався на успішне продовження заявником кар'єри у сфері боротьби з корупцією навіть після визнання його винним у вчиненні адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, в оскаржуваному провадженні. Тому Уряд доводив, що заявник не зазнав суттєвої шкоди, і його скарга за пунктом 1 статті 6 Конвенції мала бути визнана непринятною на підставі підпункту «b» пункту 3 та пункту 4 статті 35 Конвенції.

61. Заявник не погодився із наведеним запереченням.

62. З огляду на суть аргументів Уряду Суд вважає, що заперечення Уряду слід тлумачити як таке, що фактично спрямоване проти застосовності статті 8 Конвенції, і тому буде розглянуто за цим пунктом (див. пункти 102 – 109; і для порівняння з практикою Суду див. рішення у справі «Валенса проти Польщі» (*Wałęsa v. Poland*), заява № 50849/21, пункт 132, від 23 листопада 2023 року).

63. Хоча Уряд не заперечував застосовності кримінального аспекту статті 6 Конвенції у цій справі, Суд має розглянути це питання за власною ініціативою, оскільки застосовність критерію *ratione materiae* Конвенції визначає обсяг юрисдикції Суду (див., серед багатьох інших джерел, рішення у справі «Веготекс Інтернешнал С.А. проти Бельгії» [ВП] (*Vegotex International S.A. v. Belgium*) [GC], заява № 49812/09, пункт 59, від 03 листопада 2022 року).

64. Суд повторює, що оцінка застосовності кримінального аспекту статті 6 Конвенції ґрунтується на трьох критеріях, загальновідомих як «критерії Енгеля» (див. рішення у справі «Енгель та інші проти Нідерландів» (*Engel and Others v. the Netherlands*), від 08 червня 1976 року, пункт 82, Серія А № 22). Перший із цих критеріїв – це юридична кваліфікація правопорушення згідно з національним законодавством, другий – сам характер правопорушення, а третій – ступінь суворості покарання, яке ризикує понести відповідна особа. Другий та третій критерії є альтернативними та не обов'язково кумулятивними. Однак це не виключає застосування кумулятивного підходу, якщо окремий аналіз кожного критерію не дозволяє дійти чіткого висновку щодо наявності кримінального обвинувачення (див., серед інших джерел, рішення у справі «Гестур Йонссон і Рагнар Халлдор Холл проти Ісландії» [ВП] (*Gestur Jónsson and Ragnar Halldór Hall v. Iceland*) [GC], заяви № 68273/14 і № 68271/14, пункти 75 – 78, від 22 грудня 2020 року). Суд також неодноразово зазначав, що відносно несуворе відповідне покарання не може позбавити злочин притаманного йому кримінального характеру (див. рішення у справі «Гросам проти Чеської Республіки» [ВП] (*Grosam v. the Czech Republic*) [GC], заява № 19750/13, пункт 113, від 01 червня 2023 року з наведеними у ньому посиланнями на практику).

65. Повертаючись до цієї справи, Суд зауважує, що правопорушення, у вчиненні якого заявник був визнаний винним, не кваліфікувалося як кримінальне згідно з національним законодавством. Однак це не є вирішальним. Суд зазначає, що відповідні положення Кодексу України про адміністративні правопорушення та Закону України «Про запобігання корупції», які застосовувалися до заявника, хоча й не стосувалися широкого загалу, застосовувалися до широкого кола професійних груп і були спрямовані на покарання за правопорушення, пов'язані з корупцією, надто незначні, щоб тягнути за собою кримінальну відповідальність (див. пункти 44, 45 і 47 – 49). Суд також вважає, що накладений на заявника додатково до заходу «конфіскації подарунка» штраф, мав як стримуючий, так і каральний характер. Цих міркувань достатньо для висновку Суду, що відповідне провадження, було кримінальним для цілей статті 6 Конвенції, і тому він має юрисдикцію за критерієм *ratione materiae* для розгляду пов'язаної скарги заявника.

66. Суд також зазначає, що ця скарга не є ані явно необґрунтованою, ані неприйнятною з будь-яких інших підстав, перелічених у статті 35 Конвенції. Тому вона має бути визнана прийнятною.

В. Суть

1. Доводи сторін

(а) Заявник

67. Заявник доводив, що національні суди поклали тягар доведення на нього, а не на сторону обвинувачення, і не розглянули конкретні та доречні аргументи на його захист. Він стверджував, що не був проведений аналіз його детальних та послідовних тверджень, які підтверджувалися показаннями свідків, тоді як національні суди беззастережно прийняли нечіткі та суперечливі показання Н. Крім того, заявник стверджував, що вразливість Н. до можливого тиску працівників прокуратури ніколи не розглядалася.

68. Заявник також вважав підхід судів до розрахунку «вартості подарунка» свавільним у двох аспектах. По-перше, він зауважив, що ніколи не заперечувалося, що він проживав в орендованому будинку для відпочинку разом з друзями. Отже, він вважав незрозумілим, чому суди припускали, що він одноосібно мав нести всі витрати. По-друге, заявник скаржився, що ігнорування *de facto* знижки могло призвести до виникнення небезпечної практики, оскільки неповідомлення про існування знижки одержувачу товарів чи послуг могло наразити таку особу на небезпеку притягнення до адміністративної відповідальності, і вона навіть не знала б про це.

69. Заявник також скаржився, що суддя Р. не міг вважатися безстороннім з огляду на реальну можливість у працівників прокуратури чинити на нього тиск у межах паралельного кримінального провадження. Заявник зазначив, що із самого початку провадження суддя демонстрував свою упередженість щодо нього, називаючи його «правопорушником».

(б) Уряд

70. Уряд стверджував, що заявник мав справедливий судовий розгляд згідно з гарантіями пункту 1 статті 6 Конвенції. Він узагальнив надані національними судами висновки та обґрунтування і стверджував, що обидві сторони були належним чином заслухані, а також було досліджено численні показання свідків та інші докази.

71. Стосовно твердження заявника про небезсторонність судді Р. Уряд вказав, що воно було необґрунтованим. Уряд зазначив, що в будь-якому випадку висновки, яких дійшов цей суддя, були перевірені та підтверджені апеляційним судом.

2. Оцінка Суду

(а) Стверджувана несправедливість судового розгляду

(i) Загальні принципи практики

72. До функцій Суду не належить розгляд стверджуваних помилок щодо питань факту або права, яких припустилися національні суди, якщо тільки такі помилки не порушили права та свободи, що охороняються Конвенцією, наприклад, коли їх можна вважати такими, що становлять «несправедливість» у супереч статті 6 Конвенції. Тоді як стаття 6 Конвенції гарантує право на справедливий судовий розгляд, вона не встановлює жодних правил щодо допустимості доказів або способу, в який вони повинні оцінюватись, що є насамперед предметом регулювання національного законодавства та національних судів. В принципі, такі питання, як вага, що надається національними судами конкретним доказам або висновкам чи оцінкам, які перебувають у них на розгляді, не належать до компетенції Суду. Суд не має діяти як четверта інстанція, а тому не ставитиме оцінку національних судів під сумнів за пунктом 1 статті 6 Конвенції, окрім випадків, коли їхні висновки або спосіб, у який вони розподілили тягар доведення, можна вважати свавільними або явно необґрунтованими (див., наприклад, рішення у справі «Де Томмасо проти Італії» [ВП] (*De Tommaso v. Italy*) [GC], заява № 43395/09, пункт 170, від 23 лютого 2017 року з подальшими посиланнями на практику та згадане рішення у справі «Гросам проти Чеської Республіки» (*Grosam v. the Czech Republic*), пункт 132).

73. Згідно з усталеною практикою Суду, яка відображає принцип, пов'язаний з належним здійсненням правосуддя, у рішеннях судів і трибуналів мають бути належним чином викладені підстави, на яких вони ґрунтуються. Ступінь застосування цього обов'язку обґрунтовувати рішення може змінюватися залежно від характеру рішення та має визначатися з огляду на обставини справи (див. рішення у справі «Гарсія Руїз проти Іспанії» [ВП] (*García Ruiz v. Spain*) [GC], заява № 30544/96, пункт 26, ЄСПЛ 1999-I). Цей обов'язок не вимагає детальної відповіді на кожен аргумент, висунутий скажником, а передбачає, що сторони судового провадження можуть розраховувати на отримання конкретної та чіткої відповіді на аргументи, які є вирішальними для результату цього провадження (див., серед інших джерел, рішення у справі «Руїз Торія проти Іспанії» (*Ruiz Torija v. Spain*), від 09 грудня 1994 року, пункти 29 і 30, Серія А № 303-A). З тексту рішення має бути чітко зрозуміло, що основні питання справи були розглянуті (див. рішення у справі «Такске проти Бельгії» [ВП] (*Taxquet v. Belgium*) [GC], заява № 926/05, пункт 91, ЄСПЛ 2010). З огляду на принцип, згідно з яким Конвенція покликана гарантувати права, які є практичними та ефективними, а не

теоретичними або ілюзорними, право на справедливий суд не може вважатися ефективним, якщо клопотання та зауваження сторін не будуть справді «заслухані», тобто належним чином розглянуті судом (див. рішення у справі «Юксель Ялчинкая проти Туреччини» [ВП] (*Yüksel Yalçinkaya v. Türkiye*) [GC], заява № 15669/20, пункт 305 *in fine*, від 26 вересня 2023 року з подальшими посиланнями).

74. Під час оцінки справедливості провадження у цілому слід враховувати, чи було дотримано право на захист. Зокрема, має бути розглянуто, чи була надана заявнику можливість оскаржити достовірність доказів і заперечити проти їхнього використання. Крім того, має враховуватись якість доказів, у тому числі чи не ставлять обставини, за яких вони були отримані, під сумнів їхню достовірність або точність (див. рішення у справі «Биков проти Росії» [ВП] (*Bykov v. Russia*) [GC], заява № 4378/02, пункт 90, від 10 березня 2009 року).

75. Суд також встановив у справах щодо різних питань за статтею 6 Конвенції у зв'язку з кримінальними провадженнями, що тягар доведення лежить на стороні обвинувачення, і будь-які сумніви повинні служити на користь обвинуваченого (див. рішення у справі «Айдаріч проти Хорватії» (*Ajdarić v. Croatia*), заява № 20883/09, пункт 35, від 13 грудня 2011 року з подальшими посиланнями).

76. Крім того, Суд встановив, що неузгодженості між власними показаннями свідків, наданими у різні періоди часу, так само як і серйозні неузгодженості між різними видами доказів, наданими стороною обвинувачення, стають серйозними підставами для оскарження довіри до свідка та доказової сили його показань; таким чином, цей вид оскарження становить заперечення, здатне вплинути на оцінку фактичних обставин справи, які ґрунтувалися на цих доказах, та зрештою на результат судового розгляду (див. рішення у справі «Хусейн та інші проти Азербайджану» (*Huseyn and Others v. Azerbaijan*), заява № 35485/05 та 3 інших заяви, пункт 206, від 26 липня 2011 року).

(ii) Застосування зазначених принципів у цій справі

77. Суд зазначає, що заявник був визнаний винним в одержанні подарунка від Н., головним чином, на підставі тверджень останнього, що той сплатив витрати, пов'язані з відпочинком заявника. Варто зазначити, що ці твердження були неточними та непослідовними. Хоча у своїх первинних показаннях Н. згадував про п'ять епізодів відпочинку заявника в господарстві «П.-С.» та стверджував, що він витрачав близько 100 000 грн щоразу (див. пункт 16), згодом він зазначив, що заявник недовго відпочивав у цьому господарстві лише двічі; він також не зміг конкретизувати свої стверджувані витрати, пов'язані з цим (див. пункт 20). Н. відповів ствердно лише на запитання слідчого, чи сплатив він 3 000 грн та 4 500 грн за оренду

будинку для відпочинку для заявника, його родини та друзів. Н. стверджував, що йому ніколи не відшкодовувалися ці витрати (там само).

78. Суперечності у власних твердженнях Н., висловлених в різний час, стали серйозними підставами, щоб поставити під сумнів довіру до цього свідка та доказову цінність його показань (див. пункт 76). Тим більше, що ці показання також певною мірою суперечили показанням К. (див. пункт 32). З огляду на вирішальну роль доказів Н. для результату провадження у справі про адміністративне правопорушення щодо заявника, заявник міг обґрунтовано очікувати отримання конкретної та чіткої відповіді на його аргументи щодо якості цих доказів. Однак ні суд першої інстанції, ні апеляційний суд не провели оцінки відповідних аргументів заявника (див. пункти 30 і 33 – 35). Суди також не взяли до уваги показання свідків сторони захисту (див. пункти 31, 33 і 35).

79. Суд також зазначає, що заявник посилався на певні обставини, які передбачали, що на Н. міг чинитися надмірний тиск, і тому достовірність його показань могла бути поставлена під сумнів. Зокрема, він зазначив, що Н. міг бути вразливим до тиску працівників прокуратури з огляду на його нещодавнє клопотання про вилучення з офіційного реєстру відомостей про його попередню судимість. Сарненський суд та апеляційний суд також не прокоментували цього питання (див. пункти 30 і 33 – 35).

80. З огляду на наведене Суд вважає, що підхід національних судів, який полягав у визнанні тверджень Н. вирішальним доказом для визнання заявника винним, без розгляду будь-якого із серйозних аргументів останнього, що ставили під сумнів їхню достовірність, був явно необґрунтованим (див. для порівняння рішення у справі «Ільгар Маммадов проти Азербайджану (№ 2)» (*Ilgar Mammadov v. Azerbaijan* (no. 2)), заява № 919/15, пункт 221, від 16 листопада 2017 року).

81. Розрахунок вартості стверджуваного подарунка також був важливим для результату провадження, враховуючи, що чинні положення законодавства дозволяли за певних умов одержувати подарунки обмеженої вартості (див. пункти 49 і 55). Хоча не заперечувалося, що заявник проживав у будинку для відпочинку ще з однією родиною у період з грудня 2018 року до січня 2019 року та ще з двома родинами у березні 2019 року, Сарненський суд вирішив, що заявник мав самостійно сплатити всі витрати. Відповідні заперечення сторони захисту були відхилені на тій підставі, що заявник був єдиним «замовником вказаних послуг», а інші особи приїхали на його запрошення (див. пункти 30, 31 і 33). Залишається незрозумілим, яким чином Сарненський суд дійшов такого висновку, особливо враховуючи, що друзі заявника, з якими він проживав в орендованому будинку для відпочинку, послідовно стверджували, що вони розділили

всі витрати між собою (див. пункт 31). Ці показання свідків сторони захисту ніколи не розглядалися (див. пункт 33).

82. З огляду на наведені міркування Суд постановляє, що відхиливши без будь-якої оцінки ключові аргументи сторони захисту та проігнорувавши показання свідків сторони захисту, національні суди розподілили тягар доведення свавільно та позбавили заявника будь-якої практичної можливості ефективно оскаржити висунуті щодо нього обвинувачення.

(b) Стверджувана небезсторонність суду першої інстанції

(i) Загальні принципи практики

83. Суд встановлював, що безсторонність, як правило, означає відсутність упередженості або необ'єктивності, а її існування або відсутність можуть встановлюватися різними шляхами. Згідно з усталеною практикою Суду наявність безсторонності для цілей пункту 1 статті 6 Конвенції повинна встановлюватися згідно із суб'єктивним критерієм, враховуючи особисті переконання та поведінку конкретного судді, тобто, чи мав суддя яку-небудь особисту упередженість або зацікавленість у вказаній справі; а також згідно з об'єктивним критерієм, тобто шляхом встановлення того, чи забезпечив сам суд та, серед багатьох інших аспектів, його склад, достатні гарантії, щоб виключити будь-який обґрунтований сумнів у його безсторонності (див., наприклад, рішення у справі «Моріс проти Франції» [ВП] (*Morice v. France*) [GC], заява № 29369/10, пункт 73, ЄСПЛ 2015).

84. Для цілей об'єктивного критерію, крім поведінки судді слід визначити, чи існують переконливі факти, які можуть викликати сумніви щодо його безсторонності. Це означає, що вирішуючи, чи є у відповідній справі обґрунтована причина побоюватися, що конкретний суддя або орган, який засідає у якості суду, є небезсторонним, позиція зацікавленої особи є важливою, проте не вирішальною. Вирішальним є те, чи можна вважати таке побоювання об'єктивно обґрунтованим (див. рішення у справі «Мікаллеф проти Мальти [ВП] (*Micallef v. Malta*) [GC], заява № 17056/06, пункт 96, ЄСПЛ 2009). Згідно з практикою Суду, видимість упередженості за об'єктивним критерієм повинна оцінюватися за стандартом об'єктивного спостерігача (див., наприклад, рішення у справі «Руставі 2 Бродкастинг Компані Лтд та інші проти Грузії» (*Rustavi 2 Broadcasting Company Ltd and Others v. Georgia*), заява № 16812/17, пункт 332, від 18 липня 2019 року з подальшими посиланнями).

85. Об'єктивний критерій, головним чином, стосується ієрархічних чи інших зв'язків між суддею та іншими учасниками провадження. Таким чином, у кожній окремій справі слід розглянути, чи були

відповідні зв'язки такого характеру та ступеня, що свідчили б про небезсторонність суду (див. згадане рішення у справі «Моріс проти Франції» (*Morice v. France*), пункт 77 та наведені в ньому справи).

86. У зв'язку з цим навіть зовнішні прояви можуть мати певну важливість або, іншими словами, «правосуддя має не лише здійснюватися, але й має бути видно, що воно здійснюється». Йдеться про довіру, яку в демократичному суспільстві суди повинні вселяти у громадськість. Таким чином, будь-який суддя, щодо якого існують обґрунтовані підстави побоюватися у його небезсторонності, повинен взяти самовідвід (див., серед багатьох інших джерел, рішення у справі «Рамос Нунеш де Карвальо е Са проти Португалії» [ВП] (*Ramos Nunes de Carvalho e Sá v. Portugal*) [GC], заява № 55391/13 та 2 інші заяви, пункт 149, від 06 листопада 2018 року з подальшими посиланнями).

87. Саме національні судові органи зобов'язані перевірити, чи, як того вимагає пункт 1 статті 6 Конвенції, суд першої інстанції був «безстороннім судом» у розумінні цього положення, якщо це оскаржувалося на підставах, які одразу не вбачалися явно необґрунтованими. Здійснюючи перевірку, вони зобов'язані застосовувати всі доступні їм засоби, щоб розвіяти будь-які сумніви щодо реальності та характеру тверджень заявника (див., наприклад, рішення у справі «Данілов проти Росії» (*Danilov v. Russia*), заява № 88/05, пункт 96, від 01 грудня 2020 року).

(i) Застосування зазначених принципів у цій справі

88. У цій справі сумніви заявника щодо безсторонності судді Р. впливали з таких фактів. Цей суддя, який розглядав справу заявника в якості суду першої інстанції одноособово, також був залучений як свідок до паралельного кримінального провадження за обвинуваченнями в одержанні колишнім прокурором хабаря, як стверджується, з метою поділитися ним із суддею Р. Посилаючись на реальну можливість працівників прокуратури змінити процесуальний статус судді Р. зі свідка на підозрюваного в будь-який момент, заявник стверджував, що суддя не міг вважатися об'єктивно безстороннім і клопотав про його відвід на цих підставах (див. пункт 28).

89. Хоча заявник додатково зазначив, що суддя Р. називав його «правопорушником» на початку судового розгляду справи (див. пункти 27 і 69), суть його скарги має розглядатися з точки зору об'єктивного критерію безсторонності.

90. З огляду на всі обставини справи заявника, Суд вважає, що його побоювання щодо можливої залежності судді Р. від протилежної сторони у відповідному провадженні у справі про адміністративне правопорушення, а тому відсутності об'єктивної безсторонності цього судді не могли розглядатися як такі, що «очевидно вбачалися необґрунтованими», тому мали бути належним чином розглянуті та

розвіяні (див. пункт 87). Тим більше, що суддя Р. засідав одноособово та був єдиним суддею, який ухвалював рішення у справі про адміністративне правопорушення щодо заявника.

91. Однак саме суддя Р. відмовив у задоволенні клопотання заявника про відвід у зв'язку з небезсторонністю судді без будь-якого обґрунтування (див. пункт 29).

92. Стосовно апеляційного суду, то він взагалі проігнорував відповідний аргумент заявника, навіть не згадавши його у своїй постанові (див. пункти 34 і 35). Іншими словами, відповідний недолік – необґрунтована відмова у задоволенні клопотання про відвід, попри аргументи, які не були поверховими чи безпідставними – не був виправлений апеляційною інстанцією (див., наприклад, рішення у справі «Кипріану проти Кіпру» [ВП] (*Kyprianou v. Cyprus*) [GC], заява № 73797/01, пункт 134, ЄСПЛ 2005-ХІІІ).

(с) Висновок

93. Наведених міркувань достатньо для висновку Суду про несправедливий судовий розгляд справи заявника небезстороннім судом.

94. Отже, було порушено пункту 1 статті 6 Конвенції.

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 8 КОНВЕНЦІЇ

95. Заявник скаржився, що його несправедливо назвали «корупціонером», що становило порушення його права на повагу до приватного життя, передбаченого статтею 8 Конвенції, відповідна частина якої передбачає:

«1. Кожен має право на повагу до свого приватного ... життя...

2. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.»

A. Прийнятність

1. Доводи сторін

(а) Уряд

96. Уряд стверджував, що втручання в «приватне життя» заявника не було. Він зазначив, що причини оскаржуваного втручання не були пов'язані з приватним життям заявника і воно не мало для нього жодних негативних наслідків (див. також пункти 60 і 62).

97. Уряд стверджував, що в будь-якому випадку заявник не міг посилатися на статтю 8 Конвенції, стверджуючи про будь-які такі негативні наслідки, оскільки вони обмежувалися наслідками протиправної поведінки, які були для нього передбачуваними. Уряд зазначив, що, враховуючи високу посаду заявника у сфері боротьби з корупцією, він повинен був добре знати застосовні норми, зобов'язання та обмеження щодо одержання подарунків або благ, які прирівнювалися до подарунків, а також стягнень у випадку їхнього недотримання.

98. Загалом Уряд доводив, що не було втручання в «приватне життя» заявника у розумінні статті 8 Конвенції, а тому його скарга за цією статтею була несумісною за критерієм *ratione materiae* з положеннями Конвенції.

99. В якості альтернативи, Уряд стверджував, що заявник не зазнав суттєвої шкоди у розумінні підпункту «b» пункту 3 статті 35 Конвенції.

(b) Заявник

100. Насамперед заявник заперечував порушення законодавства. Тому він оскаржив аргумент Уряду, що він стикнувся лише з наслідками власної протиправної поведінки, а тому не міг посилатися на статтю 8 Конвенції.

101. Заявник наголосив, що його не лише визнали винним у вчиненні правопорушення, якого він не вчиняв, в ході несправедливого та свавільного провадження, але й він також на все життя залишиться несправедливо стигматизованим як «корупціонер». Він зазначив, що метою відповідного реєстру була стигматизація осіб, внесених до нього, як в очах громадськості, так і з точки зору будь-яких кар'єрних перспектив. Посилаючись на свій багаторічний професійний досвід, присвячений боротьбі з корупцією, заявник стверджував, що включення його імені до реєстру корупціонерів було для нього особливо принизливим і завдало йому значних страждань. Таким чином, він стверджував, що посягання на його репутацію досягло необхідного рівня серйозності та завдало шкоди реалізації його права на повагу до приватного життя, а тому зробило застосовною статтю 8 Конвенції. На думку заявника, той факт, що він зміг продовжити кар'єру, був несуттєвим.

2. Оцінка Суду

(a) Загальні принципи практики

102. Оскільки питання застосовності статті 8 Конвенції належить до юрисдикції Суду *ratione materiae*, має бути дотримане загальне правило щодо розгляду заяв та на етапі вирішення питання

прийнятності має бути здійснений відповідний аналіз, якщо тільки не має конкретної підстави об'єднати його із розглядом справи по суті. У цій справі немає такої конкретної підстави, і тому Суд повинен розглянути, чи застосовується стаття 8 Конвенції, а також чи має він юрисдикцію *ratione materiae* розглядати відповідну скаргу по суті (див. рішення у справі «Денісов проти України» [ВП] (*Denisov v. Ukraine*) [GC], заява № 76639/11, пункти 93 і 94, від 25 вересня 2018 року).

103. Суд повторює, що термін «приватне життя» є широким поняттям, яке не має вичерпного визначення (див. рішення у справі «С. та Марпер проти Сполученого Королівства» [ВП] (*S. and Marper v. the United Kingdom*) [GC], заяви № 30562/04 та № 30566/04, пункт 66, ЄСПЛ 2008). Суд також послідовно встановлював, що захист моральної та психологічної цілісності особи є важливим аспектом статті 8 Конвенції (див. там само та рішення у справі «Гільберг проти Швеції» [ВП] (*Gillberg v. Sweden*) [GC], заява № 41723/06, пункт 68, від 03 квітня 2012 року).

104. Право на повагу до репутації особи є частиною особистої ідентичності та психологічної цілісності заявника, а тому підпадає під сферу його «приватного життя» (див. згадане рішення у справі «Денісов проти України» (*Denisov v. Ukraine*), пункт 97). Проте Суд наголосив, що на статтю 8 Конвенції не можна посилались з метою подання скарги щодо втрати репутації, коли це є передбачуваним наслідком чийхось дій, таких як, наприклад, вчинення злочину або будь-якого іншого порушення, що тягне за собою юридичну відповідальність (див. згадані рішення у справах «Гільберг проти Швеції» (*Gillberg v. Sweden*), пункт 68 та «Денісов проти України» (*Denisov v. Ukraine*), пункт 98).

105. Навіть якщо зазначений в згаданому рішенні у справі «Гільберг проти Швеції» (*Gillberg v. Sweden*) принцип виключення не використовується, щоб стаття 8 Конвенції підлягала застосуванню, посягання на репутацію особи має досягнути певного рівня серйозності та бути таким, що завдає шкоди здійсненню особою свого права на повагу до приватного життя. Ця вимога стосується як соціальної, так і професійної репутації (див., *inter alia*, рішення у справі «Хурбейн проти Бельгії» [ВП] (*Hurbain v. Belgium*) [GC], заява № 57292/16, пункт 189, від 04 липня 2023 року).

(b) Застосування зазначених принципів у цій справі

106. Суд зазначає, що заявник заперечував саме існування будь-яких неправомірних дій зі свого боку. Беручи до уваги свій висновок за пунктом 1 статті 6 Конвенції (див. пункти 93 і 94), Суд зауважує, що дійсно стверджувана неправомірна поведінка заявника не була встановлена в межах справедливого розгляду справи судом. Тому немає підстав для застосування принципу виключення, зазначеного в

згаданому рішенні у справі «Гільберг проти Швеції» (*Gillberg v. Sweden*), як це пропонував Уряд (див. пункти 97 і 104, а також для порівняння рішення у справі «Тулея проти Польщі» (*Tuleya v. Poland*), заяви № 21181/19 та № 51751/20, пункт 376, від 06 липня 2023 року).

107. Однак залишається з'ясувати, чи було завдано достатньо серйозної шкоди здійсненню права заявника на повагу до його приватного життя.

108. Не заперечувалося, що внаслідок визнання заявника винним в межах провадження у справі про адміністративне правопорушення його прізвище, ім'я та по батькові були опубліковані на невизначений строк у загальнодоступному реєстрі корупціонерів разом із коротким описом складу відповідного правопорушення та застосованим покаранням (див. пункти 36, 51 і 52). За цією інформацією заявника можна було легко ідентифікувати. З огляду на його професійну діяльність по боротьбі з корупцією, відповідний захід стосувався суті його професійної репутації (див., *a contrario*, рішення у справі «Гражулевічіуте проти Литви» (*Gražulevičiūtė v. Lithuania*), заява № 53176/17, пункт 106, від 14 грудня 2021 року). Суд вважає, що той факт, що заявника назвали «корупціонером», мав серйозно вплинути на його авторитет серед інших, особливо враховуючи його тривалу кар'єру в сфері боротьби з корупцією та його високу посаду в цій сфері. Це не лише кинуло тінь на його добре ім'я, але й підірвало довіру до всіх його професійних зусиль чи досягнень. Крім того, можна сказати, що пов'язана з включенням імені заявника до реєстру корупціонерів критика також впливає на ширші етичні аспекти його особистості та характеру, оскільки ставить під сумнів його моральні цінності. З цього випливає, що оскаржуваний захід завдав шкоди як професійній, так і соціальній репутації заявника.

109. Беручи до уваги характер інформації про заявника, опублікованої в реєстрі корупціонерів, передбачений у зв'язку з публікацією стигматизуючий ярлик, постійний публічний доступ до відповідного реєстру та відсутність будь-яких обмежень у часі щодо включення імені заявника до нього, Суд вважає, що заявник зазнав серйозної шкоди у реалізації свого права на повагу до приватного життя, незалежно від подальшого розвитку його кар'єри. Таким чином, стаття 8 Конвенції є застосовною, і скарга заявника не може бути відхилена у зв'язку з відсутністю суттєвої шкоди, як стверджував Уряд. Отже, його заперечення у зв'язку з цим мають бути відхилені.

110. Суд також зазначає, що ця скарга не є ані явно необґрунтованою, ані неприйнятною з будь-яких інших підстав, перелічених у статті 35 Конвенції. Тому вона має бути визнана прийнятною.

В. Суть

1. Доводи сторін

(а) Заявник

111. Заявник стверджував, що включення його імені до реєстру корупціонерів не могло розглядатися як таке, що відповідало вимогам статті 8 Конвенції, лише з тієї причини, що воно було результатом несправедливого визнання його винним в межах провадження, здійсненого з порушенням основних гарантій справедливого судочинства.

112. В якості альтернативи, заявник стверджував, що оскаржуване втручання не було пропорційним. Він зауважив, що застосовні положення законодавства передбачали внесення імені особи до реєстру корупціонерів незалежно від тяжкості вчиненого правопорушення. До того ж зберігання відомостей у цьому реєстрі не було обмежене в часі, а також не було передбачено переоцінки таких відомостей з плином часу та остаточного вилучення імені особи.

113. Заявник наголосив, що багато років свого професійного життя він присвятив саме боротьбі з корупцією. Тому для нього було ще більш принизливим та ганебним, що його безпідставно назвали «корупціонером».

(б) Уряд

114. Уряд стверджував, що оприлюднення імені заявника в реєстрі корупціонерів було здійснено на підставі статті 59 Закону України «Про запобігання корупції», а тому «згідно із законом».

115. Уряд також стверджував, що оскаржуваний захід переслідував законну мету запобігання корупції на державній службі.

116. Він також зауважив, що розголошена інформація про заявника була досить загальною та не містила особистих відомостей. Крім того, Уряд повторив свою думку, що публікація імені заявника в реєстрі корупціонерів не мала для нього негативних наслідків. Тому Уряд вважав, що був досягнутий справедливий баланс між інтересами суспільства та правом заявника на повагу до його приватного життя.

2. Оцінка Суду

117. Як уже було встановлено, було втручання у право заявника на повагу до його приватного життя (див. пункт 109). Таке втручання суперечить статті 8 Конвенції, якщо його не можна виправдати за пунктом 2 цієї статті як здійснене «згідно із законом», як таке, що переслідує одну або декілька перелічених у ньому законних цілей, та «необхідне у демократичному суспільстві» для досягнення відповідної цілі або цілей.

118. У цій справі внесення імені заявника до реєстру корупціонерів ґрунтувалася на статті 59 Закону України «Про запобігання корупції», яка передбачала автоматичне застосування цього заходу до всіх справ, коли особа була визнано такою, що підлягала притягненню до кримінальної, адміністративної, дисциплінарної або цивільно-правової відповідальності за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень (див. пункт 51). Отже, публікація, як така, була здійснена «згідно із законом».

119. Суд також погоджується з аргументом Уряду, що оскаржуваний захід можна розглядати як спрямований на запобігання корупції на державній службі (див. пункт 115). Отже, він переслідував законну мету.

120. Втручання вважатиметься «необхідним у демократичному суспільстві» для досягнення законної мети, якщо воно відповідає «нагальній соціальній потребі» та, зокрема, якщо воно є пропорційним поставленій законній меті, а також якщо наведені національними органами влади причини для його виправдання є «відповідними та достатніми».

121. Суд не може належним чином оцінити, чи були наведені національними органами влади причини для обґрунтування своїх рішень «достатніми» для цілей пункту 2 статті 8 Конвенції, не визначивши одночасно, чи забезпечив процес ухвалення рішення в цілому заявнику необхідний захист його інтересів (див. рішення у справі «Фернандез Мартінез проти Іспанії» [ВП] (*Fernández Martínez v. Spain*) [GC], заява № 56030/07, пункт 147, ЄСПЛ 2014 (витяги) та наведені у ньому справи).

122. Суд вже встановив у контексті свого аналізу за пунктом 1 статті 6 Конвенції, що процес ухвалення рішень, який призвів до визнання заявника винним у вчиненні адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, характеризувався серйозними недоліками (див. пункти 82 і 90 – 94). З огляду на це Суд вважає, що національні органи влади не навели «відповідних та достатніх» підстав для втручання у право заявника на повагу до його приватного життя.

123. Стосовно пропорційності оскаржуваного заходу, то Суд зазначає, що згідно з чинним законодавством України щодо реєстру корупціонерів після внесення імені особи до цього реєстру воно залишається там на невизначений термін, окрім випадків вузько розтлумачених винятків (див. пункт 57). Хоча стаття 39 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачає, що особи, піддані адміністративному стягненню, вважаються такими, які не були піддані стягненню за умови, якщо вони не вчинили адміністративне правопорушення протягом року з дня закінчення виконання стягнення (див. пункт 46), залишається незрозумілим, як це положення може

бути змістовно реалізовано, якщо інформація про особу продовжує перебувати у реєстрі корупціонерів навіть після цього, і немає можливості для її вилучення.

124. У справі заявника минуло понад п'ять років з дати постановлення остаточної постанови суду, якою його було визнано винним у вчиненні адміністративного правопорушення. Протягом більшої частини цього часу¹³ його повне ім'я залишалося опублікованим у реєстрі корупціонерів, що позбавляло заявника будь-яких засобів захисту від посягань на його моральну та професійну доброчесність. Крім того, якщо чинні норми не будуть змінені, така ситуація триватиме безкінечно. Суд вважає, що за таких обставин і незалежно від будь-яких інших висунутих заявником аргументів, вимога пропорційності дотримана не була.

25. Загалом втручання у право заявника на повагу до його приватного життя не ґрунтувалося на відповідних та достатніх підставах і не було пропорційним досягненню заявленої законної мети.

126. З цього випливає, що було порушено статтю 8 Конвенції.

III. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 18 КОНВЕНЦІЇ У ПОЄДНАННІ ЗІ СТАТТЯМИ 6 І 8 КОНВЕНЦІЇ

127. Заявник стверджував, що провадження у справі про адміністративне правопорушення щодо нього та подальше включення його імені до реєстру корупціонерів мали на меті досягнення прихованої цілі, що становило порушення статті 18 Конвенції у поєднанні зі статтями 6 і 8 Конвенції.

Стаття 18 Конвенції передбачає:

«Обмеження, дозволені згідно з [цією] Конвенцією щодо зазначених прав і свобод, не застосовуються для інших цілей ніж ті, для яких вони встановлені.»

А. Прийнятність

128. Суд зазначає, що ця скарга не є ані явно необґрунтованою, ані неприйнятною з будь-яких інших підстав, перелічених у статті 35 Конвенції. Тому вона має бути визнана прийнятною.

¹³ За винятком періоду, коли реєстр корупціонерів був недоступний для громадськості (див. виноску 11).

В. Суть

1. Доводи сторін

(а) Заявник

129. Заявник стверджував, що справжнім стимулом до порушення провадження у справі про адміністративне правопорушення щодо нього, його проведення з ігноруванням основних гарантій справедливості та подальшого включення його імені до реєстру корупціонерів були зусилля Міністра внутрішніх справ України та Генерального прокурора України щодо його дискредитації та помсти у зв'язку з розслідуваннями НАБУ чи іншою діяльністю, яка негативно вплинула на цих посадовців.

130. На підтримку цього твердження заявник посилався на те, що, на його думку, було публічним виявом крайньої ворожості тогочасного Міністра внутрішніх справ України щодо нього. Заявник звернув увагу Суду на найвищу ієрархічну посаду цього міністра відносно Національної поліції, працівники якої розслідували його справу. На думку заявника, міністр мав усі можливості вплинути на відповідні розслідування. Крім того, заявник доводив, що тогочасний Генеральний прокурор України також намагався помститися йому та дискредитувати його. Заявник зазначив, що працівники прокуратури мали значний вплив як на ключового свідка, так і на суд першої інстанції у його справі.

131. Заявник також стверджував, що процесуальні недоліки у провадженні у справі про адміністративне правопорушення щодо нього були достатньо суттєвими, щоб поставити під серйозний сумнів його справжню мету.

132. Насамкінець заявник звернув увагу Суду на безуспішні спроби ініціювати внесення змін до законодавства з метою спрощення процедури його звільнення з посади Директора НАБУ та включення до підстав для такого звільнення постанови про визнання його винним у межах провадження у справі про адміністративне правопорушення. Це, на думку заявника, свідчило, що він особисто став мішенню.

(б) Уряд

133. Уряд стверджував про відсутність зв'язку між кримінальними провадженнями, які розслідувало НАБУ під керівництвом заявника, та провадженням у справі про адміністративне правопорушення, порушеного щодо нього.

134. На думку Уряду, підстав сумніватися в добросовісності національних органів влади, які просто виконали свій обов'язок розслідувати будь-яке твердження щодо корупції, не було. Після того, як таке твердження було отримане від Н. щодо заявника, працівники

прокуратури, вважаючи, що могло бути вчинене адміністративне правопорушення, направили матеріали справи до Національної поліції України для подальшої перевірки.

135. Уряд також стверджував про відсутність доказів того, що Міністр внутрішніх справ України будь-яким чином вплинув на Національну поліцію у зв'язку з провадженням у справі про адміністративне правопорушення щодо заявника.

136. Насамкінець Уряд повторив свої аргументи, які він раніше висував щодо скарг за пунктом 1 статті 6 та статтею 8 Конвенції, що заявник був визнаний винним у вчиненні адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, законною постановою суду, а внесення його імені до реєстру корупціонерів відповідало чинним нормам законодавства, і в будь-якому випадку все це мало незначний вплив на кар'єру заявника.

2. Оцінка Суду

(а) Загальні принципи

137. Загальні принципи щодо тлумачення та застосування статті 18 Конвенції були встановлені в рішенні у справі «Мерабішвілі проти Грузії» [ВП] (*Merabishvili v. Georgia*) [GC], заява № 72508/13, пункти 287 – 317, від 28 листопада 2017 року), та згодом підтверджені в рішеннях у справах «Навальний проти Росії» [ВП] (*Navalnyy v. Russia*) [GC], заява № 29580/12 та 4 інші заяви, пункти 164 і 165, від 15 листопада 2018 року та «Селааттін Демірташ проти Туреччини (№ 2)» [ВП] (*Selahattin Demirtaş v. Turkey (no. 2)*) [GC], заява № 14305/17, пункти 421 і 422, від 22 грудня 2020 року).

138. Згідно з практикою Суду стаття 18 Конвенції може застосовуватися у поєднанні зі статтею 6 та статтею 8 Конвенції. Стосовно її застосування у поєднанні зі статтею 6 Конвенції Суд встановив, що захищені останнім положенням права є гарантіями, щодо яких можуть проявлятися фундаментальні зловживання з боку держави (див. рішення у справі «Україна проти Росії (щодо Криму)» [ВП] (*Ukraine v. Russia (re Crimea)*) [GC], заяви № 20958/14 і № 38334/18, пункт 1338, від 25 червня 2024 року). Стосовно застосовності статті 18 Конвенції у поєднанні зі статтею 8 Конвенції Суд розглядав перше положення як таке, що доповнює друге, оскільки стаття 18 Конвенції прямо забороняє Високим Договірним сторонам обмежувати закріплені в Конвенції права та свободи для цілей, не передбачених самою Конвенцією (див. згадане рішення у справі «Мерабішвілі проти Грузії» (*Merabishvili v. Georgia*), пункти 287 і 288).

139. Окремий розгляд скарги за статтею 18 Конвенції є виправданим, тільки якщо скарга на обмеження, яке було застосоване з

метою, не передбаченою Конвенцією, вбачається основним аспектом справи (там само, пункт 291).

140. Суд встановлював, що існує суттєва різниця між випадками, коли передбачена мета була такою, що дійсно спонукала органи державної влади до дій, хоча вони також бажали отримати якусь іншу перевагу, та випадками, коли передбачена мета, хоча й існувала, насправді була лише прикриттям, яке дозволяло органам державної влади досягти сторонніх цілей, які були головним напрямком їхніх зусиль. Твердження, що наявність будь-якої іншої мети сама собою суперечить статті 18 Конвенції, не відобразить цієї принципової відмінності та суперечитиме предмету і меті статті 18 Конвенції, яка забороняє зловживання владою. Справді, це може означати, що щоразу, коли Суд виключає мету або підстави, про які стверджує Уряд за матеріальним аспектом положень Конвенції, він має встановлювати порушення статті 18 Конвенції, оскільки твердження Уряду будуть доказом того, що органи державної влади переслідували не тільки мету, яку Суд визнав законною, але також й іншу (там само, пункт 303).

141. З тих же підстав висновок, що обмеження переслідує мету, передбачену Конвенцією, не обов'язково виключає порушення статті 18 Конвенції. Дійсно, у протилежному випадку це положення буде позбавлено його автономного характеру (там само, пункт 304).

142. Тому Суд вважає, що обмеження може бути сумісним з матеріальним положенням Конвенції, яке його дозволяє, з огляду на переслідування ним дозволеної цим положенням мети, проте все ще порушувати статтю 18 Конвенції, оскільки воно переважно здійснювалося з іншою метою, не передбаченою Конвенцією; інакше кажучи, якщо ця інша мета була переважаючою. І навпаки, якщо передбачена мета була переважаючою, обмеження не суперечитиме статті 18 Конвенції, навіть якщо воно також переслідує іншу мету (там само, пункт 305).

143. Те, яка мета переважає у цій справі, залежить від усіх обставин. Оцінюючи це питання, Суд враховуватиме характер і ступінь критичності стверджуваної прихованої мети, а також те, що Конвенція була розроблена для підтримки та сприяння ідеалам і цінностям демократичного суспільства, заснованого на принципі верховенства права (там само, пункт 307).

144. Суд застосовує свій звичайний підхід до доведення, розглядаючи скарги за статтею 18 Конвенції (там само, пункт 310). Перший аспект цього підходу полягає в тому, що, як правило, тягар доведення не покладається на одну або іншу сторону, оскільки Суд розглядає всі наявні в нього матеріали незалежно від їхнього походження, та у тому, що за необхідності він може отримати матеріали з власної ініціативи. Другий аспект підходу Суду полягає в

тому, що застосовується критерій доведеності «поза розумним сумнівом». Однак разом з цим цей критерій не збігається з критерієм національних правових систем, в яких він застосовується. По-перше, така доведеність може також впливати зі співіснування достатньо вагомих, чітких і узгоджених між собою висновків або подібних неспростовних презумпцій факту. По-друге, рівень переконання, необхідний для досягнення висновку, нерозривно пов'язаний зі специфікою фактів, характером тверджень і відповідним конвенційним правом, про можливе порушення якого йдеться. Третій аспект підходу Суду полягає в тому, що Суд може на свій розсуд оцінювати не тільки прийнятність і відповідність, але й доказову вагу кожного представленого йому доказу. Немає жодних підстав для того, щоб Суд обмежувався прямим доказом щодо скарг за статтею 18 Конвенції або застосовував спеціальний критерій доведеності таких тверджень. Непрямі докази у цьому контексті означають інформацію про первинні або контекстуальні факти чи наслідки подій, які можуть бути підставою для висновків про первинні факти (там само, пункти 311 і 314 – 317).

(b) Застосування зазначених принципів у цій справі

145. Суд вважає, що скарга заявника за статтею 18 Конвенції стосується основоположного аспекту справи, суть якого не була розглянута в ході оцінки Судом скарг заявника за пунктом 1 статті 6 та статтею 8 Конвенції. Тому Суд розгляне цю скаргу окремо (див. пункт 139).

146. Аналізуючи скарги заявника за пунктом 1 статті 6 Конвенції та встановлюючи порушення цього положення, Суд не мав на меті вирішувати, чи було судове провадження щодо заявника використане для будь-яких «прихованих цілей» (див. пункти 59 – 94). Відповідь на це запитання має бути надана зараз у контексті аналізу Судом скарги заявника за статтею 18 Конвенції (див. пункт 138).

147. Стосовно скарги заявника за статтею 8 Конвенції, то Суд визнав, що втручання в його право на повагу до приватного життя могло розглядатися як таке, що переслідувало законну мету запобігання корупції на державній службі (див. пункт 119). Залишається з'ясувати, чи переслідувало це втручання додатково якусь іншу мету, і якщо так, то чи була ця прихована мета переважаючою (див. пункти 140 – 143).

148. Суд зазначає, що до відповідних подій Міністр внутрішніх справ України справді виявляв ворожість до заявника (див. пункти 6 – 9), а також між НАБУ та ГПУ існували певні розбіжності, якщо не конфлікти (див. пункти 11 і 12). Однак, цих факторів недостатньо для будь-яких висновків (див. згадане рішення у справі «Мерабішвілі проти Грузії» (*Merabishvili v. Georgia*), пункти 320 і 322 та рішення у

справі «Саакашвілі проти Грузії» (*Saakashvili v. Georgia*), заяви № 6232/20 та № 22394/20, пункт 161, від 23 травня 2024 року).

149. Суд погоджується з Урядом, що будь-які твердження про корупцію мають бути належним чином розслідувані (див. пункт 134). Крім того, згідно з практикою Суду Конвенція не передбачає права не бути притягнутим до відповідальності (див., *mutatis mutandis*, згадане рішення у справі «Мерабішвілі проти Грузії» (*Merabishvili v. Georgia*), пункт 320).

150. Тим не менш, Суд не ігнорує деякі обставини, пов'язані з провадженням у справі про адміністративне правопорушення щодо заявника, які можна тлумачити як ознаки наявності певної прихованої мети, яка переслідувалася.

151. Згідно з твердженнями заявника, які були послідовними протягом усього судового розгляду та ніколи не спростовувалися, у березні 2019 року його друг Н. звернувся до органів державної влади з клопотанням про вилучення з офіційного реєстру відомостей про його судимість (див. пункт 30). Суд приймає аргумент заявника, що це могло розглядатися як надання органам прокуратури засобів впливу на Н. Він зазначає, що невдовзі після цього ГПУ допитала Н. як свідка у межах кримінального провадження, не пов'язаного з подіями цієї справи (див. пункт 15). Як вбачається, Н. згадував щось про свою участь в організації відпочинку для родини заявника (там само), але невідомо, що саме та за яких обставин. Як випливає з протоколу його другого допиту від 23 квітня 2019 року, цього разу присвяченого виключно питанню його стверджуваного фінансування відпочинку заявника, саме слідчий, як вбачається, узагальнив виклад подій, які нібито раніше надав Н., і, головним чином, вимагав підтвердження цього від останнього (див. пункт 16).

152. Крім того, згідно з протоколом допиту від 23 квітня 2019 року Н. стверджував, що витратив понад 16 000 євро на відпочинок заявника, тоді як пізніше відповідна сума в його показаннях зменшилася приблизно до 250 євро (див. пункти 16 і 20). На той момент протокол допиту свідка, в якому згадувалося про 16 000 євро, був переданий до медіа «джерелом у правоохоронних органах» та набув широкого висвітлення в медіа, які переважно наголошували на надзвичайно великих сумах, як стверджувалося, витрачених на «розкішний» відпочинок заявника (див. пункт 17).

153. З огляду на це Генеральний прокурор України публічно заявив, що заявник, можливо, «за свій відпочинок, а також за відпочинок ще однієї сім'ї своїх друзів, забув оплатити достатньо великі суми» (див. пункт 19).

154. Суд вважає, що всі враховані разом наведені обставини свідчать, що, окрім заявленої мети перевірки тверджень про корупцію, працівники прокуратури могли також спрямовувати свої зусилля

особисто на заявника та його дискредитацію. Крім того, вбачається, що саме ця прихована мета була тією, якою насправді керувалися органи державної влади. У зв'язку з цим Суд посиляється на: існування певного ступеня протистояння між НАБУ та ГПУ; вразливість Н. до тиску з боку працівників прокуратури; незрозумілі обставини, за яких він надав свої первинні показання щодо заявника, які були розтлумачені як такі, що викривали останнього; разючу різницю між первинно заявленою сумою щодо відпусток заявника, яка потрапила в медіа, та наведеною Н. сумою згодом (а саме 16 000 євро проти 250 євро); саме існування витоку інформації; та публічну заяву Генерального прокурора України.

155. Суд також зауважує, що розслідування згодом було доручено Національній поліції, яка перебувала під керівництвом Міністра внутрішніх справ України, вороже ставлення якого до заявника було загальновідомим (див. пункти 6 – 9, 18, 38 і 58).

156. Стосовно судового провадження у справі заявника, то Суд вже встановив, що воно було підірване серйозними недоліками. Зокрема, Суд встановив, що заявник мав обґрунтовані побоювання щодо відсутності об'єктивної безсторонності з боку судді суду першої інстанції, і ці побоювання ніколи не розглядалися (див. пункти 88 – 92). Крім того, Суд встановив, що національні суди розподілили тягар доведення свавільно та не розглянули вирішальні аргументи заявника, внаслідок чого позбавили його будь-якої практичної можливості ефективно оскаржити висунуті проти нього обвинувачення (див., зокрема, пункт 82).

157. Суд вважає, що спосіб здійснення цього провадження не лише не розвіяв уже наявні на той момент серйозні підозри щодо переважаючих прихованих мотивів, що стояли за притягненням заявника до відповідальності, а радше посилив їх.

158. З огляду на все наведене Суд вважає достатньо встановленим, що увага органів державної влади у цій справі була насамперед спрямована не на запобігання корупції на державній службі, як стверджував Уряд, а радше на особистий напад на моральну та професійну доброчесність заявника.

159. Таким чином, було порушено статтю 18 Конвенції у поєднанні зі статтями 6 і 8 Конвенції.

IV. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

160. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію.»

161. Заявник стверджував, що, хоча він зазнав матеріальної та моральної шкоди та поніс значні витрати на правову допомогу під час провадження у Суді, він вважав, що встановлення Судом порушення становитиме достатню справедливу сатисфакцію в його справі.

162. Суд не вбачає підстав не погоджуватися та постановляє, що встановлення порушення саме собою становить достатню справедливу сатисфакцію будь-якої завданої заявнику моральної шкоди (див. для порівняння рішення у справі «Центр демократії та верховенства права проти України» (*Centre for Democracy and the Rule of Law v. Ukraine*), заява № 10090/16, пункти 123 і 124, від 26 березня 2020 року).

163. За відсутності вимоги заявника про відшкодування матеріальної шкоди або компенсації судових та інших витрат присудження якоїсь суми у зв'язку з цим не передбачається.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* заяву прийнятною;
2. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції;
3. *Постановляє*, що було порушено статтю 8 Конвенції;
4. *Постановляє*, що було порушено статтю 18 Конвенції у поєднанні зі статтями 6 і 8 Конвенції;
5. *Постановляє*, що встановлення порушення саме собою становить достатню справедливу сатисфакцію будь-якої завданої заявнику моральної шкоди.

Учинено англійською мовою та повідомлено письмово 24 квітня 2025 року відповідно до пунктів 2 і 3 Правила 77 Регламенту Суду.

Мартіна Келлер
(*Martina Keller*)
Заступник Секретаря

Маттіас Гуйомар
(*Mattias Guyomar*)
Голова